

Informator o egzaminie eksternistycznym

od 2007 roku

HISTORIA

Liceum ogólnokształcące

Warszawa 2007

Opracowano w Centralnej Komisji Egzaminacyjnej
we współpracy
z Okręgową Komisją Egzaminacyjną w Gdańsku

SPIS TREŚCI

I. Informacje ogólne	5
II. Wymagania egzaminacyjne	7
III. Opis egzaminu.....	17
IV. Przykładowy arkusz egzaminacyjny.....	19

I. INFORMACJE OGÓLNE

Podstawy prawne

Aktami prawnymi regulującymi przeprowadzanie egzaminów eksternistycznych są:

1. Ustawa z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty (DzU z 2004 r., nr 256, poz. 2572, z późn. zm., w tym Ustawa z dnia 11 kwietnia 2007 roku o zmianie ustawy o systemie oświaty oraz o zmianie niektórych innych ustaw (Dz. U. Nr 80, poz. 542).
2. Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 18 września 2007 r. w sprawie egzaminów eksternistycznych.
3. Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 27 września 2007 r. w sprawie standardów wymagań będących podstawą przeprowadzania egzaminów eksternistycznych.

Warunki przystąpienia do egzaminów eksternistycznych

Do egzaminów eksternistycznych mogą przystąpić osoby, które ukończyły 18 lat i nie są uczniami szkół ani dziennych, ani wieczorowych.

Do egzaminu z zakresu liceum ogólnokształcącego dla dorosłych może przystąpić osoba, która ma świadectwo ukończenia gimnazjum lub świadectwo ukończenia ośmioletniej szkoły podstawowej.

Osoba, która chce zdawać egzaminy eksternistyczne i spełnia formalne warunki, powinna **dwie miesiące** przed sesją jesienną lub zimową złożyć w okręgowej komisji egzaminacyjnej właściwej swemu miejscu zamieszkania:

- **wniosek** o dopuszczenie do egzaminów eksternistycznych,
- świadectwo (indeks) potwierdzające ukończenie odpowiedniej szkoły lub klasy,
- **oświadczenie**, że nie jest uczniem (słuchaczem) szkoły,
- **kserokopię stron dowodu osobistego** zawierających datę urodzenia i numer ewidencyjny PESEL.

Wniosek znajduje się na stronach internetowych OKE w formie załącznika do procedur organizowania i przeprowadzania egzaminów eksternistycznych.

W ciągu 7 dni od daty złożenia wniosku dyrektor okręgowej komisji informuje pisemnie zainteresowane osoby o decyzji w sprawie dopuszczenia do egzaminów eksternistycznych.

Miesiąc przed rozpoczęciem sesji egzaminacyjnej osoba dopuszczona do egzaminów eksternistycznych składa dyrektorowi OKE **deklarację**, w której wskazuje, z jakich przedmiotów chce zdawać egzaminy w danej sesji i przedkłada **dowód wniesienia opłaty** za te egzaminy. Informacji o kosztach egzaminu udziela okręgowa komisja egzaminacyjna.

II. WYMAGANIA EGZAMINACYJNE

Standardy wymagań egzaminacyjnych do przeprowadzenia egzaminu eksternistycznego z historii z zakresu liceum ogólnokształcącego dla dorosłych

I. WIADOMOŚCI

Zdający zna:

- 1) różnorodne źródła wiedzy historycznej;
- 2) terminologię historyczną;
- 3) następujące wydarzenia, zjawiska i procesy historyczne w ramach epok historycznych i dziejów najnowszych:
 - a) starożytność:
 - osiągnięcia cywilizacji starożytnego Wschodu i świata śródziemnomorskiego,
 - cywilizacja grecko-rzymska: polis grecka i Imperium Romanum,
 - początki i rozwój chrześcijaństwa,
 - b) średniowiecze:
 - dwa kręgi cywilizacji chrześcijańskiej w średniowieczu – cywilizacja Europy Zachodniej i Bizancjum,
 - powstanie i ekspansja islamu,
 - idee uniwersalizmu papieskiego i cesarskiego a monarchie średniowiecznej Europy,
 - feudalizm jako ustrój społeczno-polityczny i gospodarczy,
 - Polska Piastów i przemiany polskiej świadomości narodowej w X-XIV w.,
 - unia Polski z Wielkim Księstwem Litewskim,
 - średniowieczna jedność i różnorodność kultury Europy,
 - c) nowożytność
 - humanizm i renesans,
 - wielkie odkrycia geograficzne; ekspansja Europejczyków na inne kontynenty i podział świata,
 - reformacja i kontrreformacja,
 - przewrót oświeceniowy,
 - przemiany gospodarcze i społeczne w nowożytnej Europie oraz miejsce Polski w tych przemianach,
 - ustroje polityczne nowożytnej Europy,
 - największe konflikty polityczne epoki i ich konsekwencje dla losów Europy,
 - rewolucja amerykańska i Wielka Rewolucja Francuska,
 - epoka napoleońska w dziejach Europy,
 - Rzeczpospolita Obojga Narodów – ustrój, gospodarka, problemy polityki wewnętrznej i położenie międzynarodowe,
 - kultura szlachecka i wkład Polaków do kultury europejskiej z uwzględnieniem demokracji szlacheckiej, tolerancji religijnej i nauki,

d) wiek XIX

- dziedzictwo oświecenia, Wielkiej Rewolucji Francuskiej i epoki napoleońskiej w dziejach Europy w XIX w.,
- rewolucja przemysłowa i jej następstwa,
- koncepcje polityczno - społeczne i ideologie XIX w.,
- przemiany polityczne w państwach europejskich, Stanach Zjednoczonych i Japonii,
- mapa polityczna XIX-wiecznej Europy i świata,
- przeobrażenia gospodarczo-społeczne w trzech zaborach,
- sytuacja Polaków w trzech zaborach i postawy Polaków wobec zaborców,
- programy polskich partii politycznych i ich realizacja,
- rola kultury polskiej w utrzymaniu tożsamości narodowej w czasach rozbiorów,

e) wiek XX

- przyczyny i następstwa I wojny światowej,
- rewolucje w Rosji i ich konsekwencje,
- główne problemy gospodarcze w okresie międzywojennym,
- systemy polityczne i ich przemiany w dwudziestoleciu międzywojennym (demokracja, autorytaryzm, totalitaryzm),
- stosunki międzynarodowe w latach 1919-1939 i zmiany w układzie sił politycznych na świecie w tym okresie,
- II wojna światowa – geneza, przełomowe wydarzenia, Holocaust oraz skutki polityczne, gospodarcze i społeczne,
- układ sił politycznych w Europie po II wojnie światowej – dwa bloki militarno-polityczne i zimna wojna, procesy integracyjne w Europie Zachodniej, Związek Socjalistycznych Republik Radzieckich i kraje „demokracji ludowej”,
- konflikty na świecie po II wojnie światowej,
- dekolonizacja,
- problemy polityczne, gospodarcze i społeczne świata u schyłku XX w.,
- zjawiska w kulturze XX w. – rewolucja naukowa, techniczna; demokratyzacja kultury; przemiany w Kościele katolickim,
- sprawa polska w I wojnie światowej,
- kształtowanie się odrodzonego państwa polskiego,
- przemiany ustrojowe, gospodarcze i społeczne II Rzeczypospolitej oraz osiągnięcia w zakresie kultury,
- losy Polaków w latach 1939-1945,
- sprawa polska w II wojnie światowej,
- przemiany polityczne, gospodarcze i społeczne w Polsce po II wojnie światowej na tle przemian w innych państwach socjalistycznych – kryzysy władzy, protesty społeczne, rola „Solidarności”, powstanie III Rzeczypospolitej,
- kultura w służbie władzy ludowej; polska kultura niezależna i emigracyjna po II wojnie światowej;

4) wydarzenia i zjawiska ważne dla polskiego dziedzictwa narodowego oraz wkład Polski i Polaków do kultury europejskiej i światowej.

II. UMIEJĘTNOŚCI

Zdający potrafi:

1) korzystać z różnych źródeł wiedzy historycznej, w tym:

- a) wyszukiwać i odczytywać informacje,
- b) zestawiać informacje pochodzące z różnych źródeł,
- c) porównywać informacje pochodzące z różnych źródeł,
- d) oceniać przydatność źródła do opisanie i wyjaśnianie problemu historycznego;

2) posługiwać się terminologią historyczną;

3) opisywać i wyjaśniać wydarzenia, zjawiska i procesy historyczne, w tym:

- a) umiejscowić w czasie i przestrzeni wydarzenia, zjawiska i procesy historyczne,
- b) wskazać przyczyny (bezpośrednie i pośrednie) oraz następstwa (krótko- i długofalowe) wydarzeń, zjawisk oraz procesów historycznych,
- c) określić znaczenie wydarzeń, zjawisk i procesów historycznych,
- d) dokonać selekcji informacji w przedstawianiu wydarzeń, zjawisk i procesów historycznych,
- e) ukazać dynamikę różnorodnych przemian w dziejach politycznych, gospodarczych, społecznych i w zakresie kultury,
- f) wskazać cechy charakterystyczne epok historycznych,
- g) wskazać zależności między wydarzeniami, zjawiskami i procesami historycznymi,
- h) wskazać różne aspekty zjawisk i procesów historycznych i dostrzec ich wzajemne uwarunkowania,
- i) wskazać podobieństwa i różnice między zjawiskami i procesami historycznymi,
- j) łączyć historię regionalną oraz historię Polski z dziejami Europy i świata;

4) dokonywać syntezy swojej wiedzy, w tym:

- a) samodzielnie zaprezentować zagadnienia historyczne,
- b) dostrzec różnorodne interpretacje historii i wskazać ich przyczyny,
- c) formułować wnioski i oceny oraz uzasadniać swoje stanowisko.

Wymagane wiadomości i umiejętności w zakresie poszczególnych epok historycznych

Starożytność

Treści

Zdający zna zagadnienia:

1. Osiągnięcia cywilizacji starożytnego Wschodu i świata śródziemnomorskiego.
2. Cywilizacja grecko-rzymska: polis grecka i Imperium Romanum.
3. Początki i rozwój chrześcijaństwa.

Umiejętności

Zdający potrafi:

- posługiwać się pojęciami niezbędnymi do rozumienia, wyjaśniania i prezentacji epoki, na przykład: cywilizacja, system irygacyjny, polis, demokracja, republika, pryncypat, antropomorfizm, hellenizm, monoteizm, Biblia
- umieścić w czasie i przestrzeni cywilizacje starożytnego Wschodu i basenu Morza Śródziemnego
- opisać i wyjaśnić wpływ warunków naturalnych na powstanie i rozwój pierwszych cywilizacji
- opisać i wyjaśnić znaczenie niewolnictwa w cywilizacjach starożytnych
- wskazać trwałe osiągnięcia cywilizacji starożytnych w dziedzinie gospodarki, nauki, sztuki, techniki, organizacji życia politycznego
- wskazać uniwersalne wartości kultury antycznej i obecność elementów jej dziedzictwa w późniejszych epokach i współcześnie
- określić znaczenie wojen grecko-perskich dla przemian politycznych i kulturowych w Grecji
- opisać i wyjaśnić skutki podbojów Aleksandra Wielkiego
- opisać i wyjaśnić przyczyny i skutki podbojów Rzymian
- opisać i wyjaśnić specyfikę polis greckiej
- opisać i wyjaśnić funkcjonowanie demokracji ateńskiej
- opisać i wyjaśnić przemiany ustrojowe w Rzymie
- porównać funkcjonowanie społeczeństwa obywatelskiego w Atenach i Rzymie
- opisać i wyjaśnić przyczyny upadku Cesarstwa Zachodniorzymskiego
- opisać i wyjaśnić religie świata starożytnego, w tym powstanie religii monoteistycznych
- umieścić w czasie i przestrzeni etapy rozprzestrzeniania się chrześcijaństwa
- opisać i wyjaśnić oddziaływanie chrześcijaństwa na społeczeństwo i państwo rzymskie.

Średniowiecze

Treści

Zdający zna zagadnienia:

1. Dwa kręgi cywilizacji chrześcijańskiej w średniowieczu – cywilizacja Europy Zachodniej i Bizancjum.
2. Powstanie i ekspansja islamu.
3. Idee uniwersalizmu papieskiego i cesarskiego a monarchie średniowiecznej Europy.
4. Feudalizm jako ustrój społeczno-polityczny i gospodarczy.
5. Polska Piastów i przemiany polskiej świadomości narodowej w X-XIV w.
6. Unia Polski z Wielkim Księstwem Litewskim.
7. Średniowieczna jedność i różnorodność kultury Europy.

Umiejętności

Zdający potrafi:

- posługiwać się pojęciami niezbędnymi do rozumienia, wyjaśniania i prezentacji epoki, na przykład: schizma wschodnia, Koran, wyprawy krzyżowe, inwestytura, wasal, immunitet, renta feudalna, wyprawy krzyżowe, monarchia patrymonialna, stan, unia, przywilej, scholastyka, uniwersalizm
- opisać i wyjaśnić przyczyny rywalizacji oraz ocenić dokonania dwu kręgów cywilizacji chrześcijańskiej
- opisać osiągnięcia świata arabskiego i wyjaśnić wzajemne oddziaływania kultury arabskiej i kultur innych kręgów cywilizacyjnych
- porównać koncepcję uniwersalizmu papieskiego z koncepcją uniwersalizmu cesarskiego
- opisać i wyjaśnić funkcjonowanie systemu feudalnego
- opisać i wyjaśnić rozwój Europy na płaszczyźnie gospodarczej i porównać przemiany społeczno-gospodarcze państw Europy Zachodniej i Środkowo-Wschodniej
- opisać i wyjaśnić zjawisko jedności Europy na płaszczyźnie kulturowej
- opisać i wyjaśnić funkcjonowanie państwa patrymonialnego i monarchii stanowej
- opisać genezę państwa piastowskiego oraz wyjaśnić proces budowy państwowości polskiej od X do XIV wieku (np. uwarunkowania przyjęcia chrześcijaństwa, rozwój terytorialny, etapy przemian państwa, podstawy polskiego parlamentaryzmu i rozwój instytucji politycznych, rola koronacji królewskich, związki z innymi państwami i dynastiami – z Węgrami i Litwą)
- opisać i wyjaśnić przeobrażenia społeczno-gospodarcze Polski średniowiecznej
- opisać, wyjaśnić i ocenić dokonania dynastii Piastów
- opisać, wyjaśnić, ocenić dorobek kultury polskiego średniowiecza oraz wzajemne oddziaływanie kulturowe Polski i innych państw europejskich w średniowieczu.

Nowożytność

Treści

Zdający zna zagadnienia:

1. Humanizm i renesans.
2. Wielkie odkrycia geograficzne; ekspansja Europejczyków na inne kontynenty i podział świata.
3. Reformacja i kontrreformacja.
4. Przewrót oświeceniowy.
5. Przemiany gospodarcze i społeczne w nowożytnej Europie oraz miejsce Polski w tych przemianach.
6. Ustroje polityczne nowożytnej Europy.
7. Największe konflikty polityczne epoki i ich konsekwencje dla losów Europy.
8. Rewolucja amerykańska i Wielka Rewolucja Francuska.
9. Epoka napoleońska w dziejach Europy.
10. Rzeczpospolita Obojga Narodów – ustrój, gospodarka, problemy polityki wewnętrznej i położenie międzynarodowe.
11. Kultura szlachecka i wkład Polaków do kultury europejskiej z uwzględnieniem demokracji szlacheckiej, tolerancji religijnej i nauki.

Umiejętności

Zdający potrafi:

- posługiwać się pojęciami niezbędnymi do rozumienia, wyjaśniania i prezentacji epoki, na przykład: odrodzenie, konkwistador, urbanizacja, rewolucja cen, hugenoci, trójpodział władz, absolutyzm oświecony, wojna trzydziestoletnia, demokracja szlachecka, ruch egzekucyjny, sarmatyzm

- opisać prądy humanistyczne i wyjaśnić ich wpływ na kulturę, życie intelektualne i koncepcje polityczne w Europie
- opisać i wyjaśnić kierunki ekspansji Europejczyków i różnorodne (cywilizacyjne, ekonomiczne i polityczne) skutki wielkich odkryć geograficznych dla starego i nowego świata
- opisać kształtowanie się stref gospodarczych Europy i wyjaśnić genezę oraz istotę rewolucji przemysłowej
- opisać i wyjaśnić rozłam chrześcijaństwa zachodniego oraz porównać rozwój reformacji i skutki podziałów wyznaniowych w krajach europejskich i w Rzeczypospolitej Obojga Narodów
- opisać zasady i wyjaśnić skutki odnowy Kościoła katolickiego
- opisać prądy oświeceniowe oraz wyjaśnić wpływ myśli społeczno-politycznej oświecenia na życie polityczne i społeczno-gospodarcze Europy i Ameryki oraz narodziny społeczeństwa obywatelskiego
- opisać i wyjaśnić rywalizację na kontynencie europejskim między dynastiami i państwami, uwzględniając jej konsekwencje dla dalszych losów Polski, Europy i świata
- opisać i wyjaśnić podłoże oraz następstwa rewolucji francuskiej i walki mieszkańców Ameryki o niepodległość w XVIII wieku
- opisać i wyjaśnić dynamikę procesu rewolucyjnego we Francji oraz różne (pozytywne i negatywne) oceny Wielkiej Rewolucji Francuskiej
- opisać, wyjaśnić i ocenić politykę Napoleona I Bonaparte
- opisać i wyjaśnić dynamikę przemian ustrojowych, gospodarczych i kulturowych od XVI do XVIII wieku w Rzeczypospolitej szlacheckiej na tle przemian zachodzących w tym czasie w Europie
- opisać i wyjaśnić sytuację międzynarodową Rzeczypospolitej szlacheckiej
- opisać, wyjaśnić, ocenić projekty i realizację reform w Rzeczypospolitej szlacheckiej w XVI - XVIII wieku, uwzględniając ruch egzekucyjny, propozycje modernizacji państwa w XVII wieku i w epoce saskiej oraz próby ratowania suwerenności w epoce stanisławowskiej
- opisać i wyjaśnić uwarunkowania upadku Rzeczypospolitej szlacheckiej oraz przedstawić opinie historyków dotyczące przyczyn upadku państwa
- opisać, wyjaśnić i ocenić dorobek kultury polskiej od odrodzenia do oświecenia, wskazując powiązania z kulturą europejską i określając specyfikę kultury szlacheckiej w XVII wieku.

Wiek XIX

Treści

Zdający zna zagadnienia:

1. Dziedzictwo oświecenia, Wielkiej Rewolucji Francuskiej i epoki napoleońskiej w dziejach Europy w XIX w.
2. Rewolucja przemysłowa i jej następstwa.
3. Koncepcje polityczno - społeczne i ideologie XIX w.
4. Przemiany polityczne w państwach europejskich, Stanach Zjednoczonych i Japonii.
5. Mapa polityczna XIX-wiecznej Europy i świata.
6. Przeobrażenia gospodarczo-społeczne w trzech zaborach.
7. Sytuacja Polaków w trzech zaborach i postawy Polaków wobec zaborców.
8. Programy polskich partii politycznych i ich realizacja.
9. Rola kultury polskiej w utrzymaniu tożsamości narodowej w czasach rozbiorów.

Umiejętności

Zdający potrafi:

- posługiwać się pojęciami niezbędnymi do rozumienia, wyjaśniania i prezentacji epoki, na przykład: legitymizm, industrializacja, liberalizm, „odwilż

- posewastopolska”, serwituty, abolicjonizm, lojalizm, mniejszości narodowe, autonomia galicyjska, Kulturkampf, nauka społeczna Kościoła
- opisać i wyjaśnić narodziny ideologii: liberalizm, konserwatyzm, socjalizm i nacjonalizm
 - opisać proces kształtowania się narodów nowożytnych i wyjaśnić mechanizm powstawania konfliktów narodowościowych oraz wskazać główne ogniska tych konfliktów przed I wojną światową
 - opisać i wyjaśnić przemiany ustrojowe w Europie
 - opisać i wyjaśnić drogę Stanów Zjednoczonych i Japonii do mocarstwowości
 - opisać, wyjaśnić i ocenić przemiany społeczne, demograficzne i cywilizacyjne spowodowane rewolucją przemysłową
 - wskazać główne punkty zapalne w stosunkach międzynarodowych w XIX wieku. z uwzględnieniem zmian na mapie politycznej Europy i świata spowodowanych ruchami zjednoczeniowymi, narodowościowymi i podbojami kolonialnymi
 - przedstawić konflikty kolonialne i różne postawy mieszkańców obszarów skolonizowanych wobec cywilizacji Zachodu
 - wyjaśnić pojęcie sprawy polskiej w XIX wieku
 - opisać i wyjaśnić procesy modernizacyjne na ziemiach polskich oraz przemiany społeczeństwa polskiego
 - porównać sytuację Polaków w poszczególnych zaborach i jej uwarunkowania
 - porównać postawy Polaków wobec zaborców i ocenić znaczenie powstań narodowych, pracy organicznej i trójlojalizmu dla utrzymania polskiej świadomości narodowej
 - porównać uwarunkowania międzynarodowe i wewnętrzne polskich zrywów niepodległościowych
 - opisać i wyjaśnić oddziaływanie politycznych emigracji XIX-wiecznych na Polaków oraz ocenić znaczenie emigracji dla kształtowania się tożsamości narodowej i społecznej Polaków
 - porównać założenia programowe ruchu narodowego, socjalistycznego i ludowego na ziemiach polskich z uwzględnieniem stosunku partii politycznych do kwestii niepodległości
 - opisać i wyjaśnić rolę polskiej kultury w walce z wynarodowieniem oraz ocenić znaczenie romantyzmu i pozytywizmu dla kształtowania się postaw Polaków.

Wiek XX

Treści

Zdający zna zagadnienia:

1. Przyczyny i następstwa I wojny światowej.
2. Rewolucje w Rosji i ich konsekwencje.
3. Główne problemy gospodarcze w okresie międzywojennym.
4. Systemy polityczne i ich przemiany w dwudziestoleciu międzywojennym (demokracja, autorytaryzm, totalitaryzm).
5. Stosunki międzynarodowe w latach 1919-1939 i zmiany w układzie sił politycznych na świecie w tym okresie.
6. II wojna światowa – geneza, przełomowe wydarzenia, Holocaust oraz skutki polityczne, gospodarcze i społeczne.
7. Układ sił politycznych w Europie po II wojnie światowej – dwa bloki militarno-polityczne i zimna wojna, procesy integracyjne w Europie Zachodniej, Związek Socjalistycznych Republik Radzieckich i kraje „demokracji ludowej”.
8. Konflikty na świecie po II wojnie światowej.
9. Dekolonizacja.
10. Problemy polityczne, gospodarcze i społeczne świata u schyłku XX w.
11. Zjawiska w kulturze XX w. – rewolucja naukowa, techniczna; demokratyzacja kultury; przemiany w Kościele katolickim.
12. Sprawa polska w I wojnie światowej.
13. Kształtowanie się odrodzonego państwa polskiego.

14. Przemiany ustrojowe, gospodarcze i społeczne II Rzeczypospolitej oraz osiągnięcia w zakresie kultury.
15. Losy Polaków w latach 1939-1945.
16. Sprawa polska w II wojnie światowej.
17. Przemiany polityczne, gospodarcze i społeczne w Polsce po II wojnie światowej na tle przemian w innych państwach socjalistycznych – kryzysy władzy, protesty społeczne, rola „Solidarności”, powstanie III Rzeczypospolitej.
18. Kultura w służbie władzy ludowej; polska kultura niezależna i emigracyjna po II wojnie światowej.

Umiejętności

Zdający potrafi:

- posługiwać się pojęciami niezbędnymi do rozumienia, wyjaśniania i prezentacji epoki, na przykład: wojna pozycyjna, komunizm wojenny, nożyce cen, faszyzm, Pakt reński, kolaboracja, Plan Marshalla, nomenklatura, konflikt kubański, globalizacja, II Sobór Watykański, kryzys przysięgowy, plebiscyt, sanacja, sprawa katyńska, porządek jałtański, stan wojenny, socrealizm, wydawnictwa drugiego obiegu
- opisać i wyjaśnić przyczyny, charakter i skutki I wojny światowej
- opisać etapy rewolucji w Rosji i wyjaśnić okoliczności i konsekwencje przejścia władzy przez bolszewików w Rosji oraz ocenić wpływ rewolucji rosyjskiej na przemiany społeczne i politykę światową w XX wieku
- opisać i wyjaśnić zmiany układu sił w Europie i na świecie po I wojnie światowej
- opisać i wyjaśnić przemiany polityczne, gospodarcze, społeczne w Europie i na świecie w latach 1919-1939 z uwzględnieniem kryzysu demokracji parlamentarnej, genezy faszyzmu i nazizmu, funkcjonowania gospodarki po wielkiej wojnie i w okresie wielkiego kryzysu oraz ocenić metody rządzenia w systemie totalitarnym
- opisać i wyjaśnić, na czym polegał system wersalski-waszyngtoński oraz wyjaśnić przyczyny i konsekwencje załamania tego systemu
- opisać i wyjaśnić genezę II wojny światowej
- opisać II wojnę światową, uwzględniając charakter wojny, etapy, decydujące bitwy, Holocaust i wyjaśnić sytuację w okupowanych krajach
- opisać i wyjaśnić konsekwencje wojny oraz ocenić postanowienia konferencji Wielkiej Trójki w sprawie Niemiec i w sprawie Polski
- opisać i wyjaśnić proces tworzenia się dwóch bloków politycznych po II wojnie światowej oraz przedstawić rywalizację USA i ZSRR w powojennym świecie
- opisać procesy dekolonizacyjne ze wskazaniem problemów Trzeciego Świata
- opisać i wyjaśnić uwarunkowania kryzysów politycznych w bloku państw „demokracji ludowej”
- opisać, wyjaśnić i ocenić wydarzenia zwane Jesienią Narodów
- opisać i wyjaśnić gospodarcze oraz polityczne podstawy jednoczenia Europy ze wskazaniem kolejnych etapów integracji
- opisać i wyjaśnić przemiany cywilizacyjne schyłku XX wieku oraz ocenić ich wpływ na życie codzienne
- ocenić wpływ wybitnych jednostek XX wieku na przemiany w życiu politycznym, gospodarczym oraz kulturalnym Europy i świata
- wyjaśnić pojęcie sprawa polska w I wojnie światowej i porównać stosunek zaborców do sprawy polskiej
- opisać i wyjaśnić wpływ polskich orientacji politycznych na koncepcje walki o niepodległość oraz ocenić rolę wybitnych Polaków w czasie I wojny światowej
- opisać i wyjaśnić proces kształtowania się niepodległego państwa polskiego
- opisać i wyjaśnić oraz ocenić zmiany ustrojowe w II Rzeczypospolitej
- opisać i wyjaśnić złożoność problemów gospodarczych i społecznych II Rzeczypospolitej

- opisać i wyjaśnić uwarunkowania polityki zagranicznej Polski w okresie międzywojennym
- dokonać bilansu II Rzeczypospolitej
- opisać i porównać losy Polaków pod okupacjami niemiecką i radziecką w okresie II wojny światowej
- opisać, wyjaśnić i ocenić dokonania polskiego państwa podziemnego, uwzględniając powstanie warszawskie
- opisać, wyjaśnić i ocenić postawę aliantów wobec sprawy polskiej, w tym uwarunkowania (międzynarodowe i wewnętrzne) przejścia władzy przez komunistów w Polsce
- opisać i wyjaśnić podstawy prawne i praktykę funkcjonowania władzy w Polsce w latach 1944-1989
- opisać i wyjaśnić przyczyny i konsekwencje kolejnych kryzysów w PRL-u (1956, 1968, 1970, 1976, 1980) oraz ocenić różne postawy Polaków wobec polityki władz
- opisać i wyjaśnić uwarunkowania narodzin III Rzeczypospolitej oraz ocenić przemiany w Polsce lat 90.
- wyjaśnić wpływ pontyfikatu Jana Pawła II na przemiany polityczne w Europie Środkowo-Wschodniej
- wyjaśnić przyczyny i skutki istnienia w PRL-u dwóch obiegów kultury oraz wskazać osiągnięcia kultury i nauki polskiej po II wojnie światowej.

III. OPIS EGZAMINU

Egzamin eksternistyczny z historii jest egzaminem pisemnym sprawdzającym wiadomości oraz umiejętności określone w *Standardach wymagań egzaminacyjnych do przeprowadzenia egzaminu eksternistycznego z historii z zakresu liceum ogólnokształcącego dla dorosłych* i polega na rozwiązaniu zadań egzaminacyjnych zawartych w arkuszu egzaminacyjnym.

Zadania zawarte w arkuszu egzaminacyjnym sprawdzają:

- znajomość różnorodnych źródeł wiedzy historycznej, znajomość terminologii i faktografii historycznej, w tym wydarzeń i zjawisk ważnych dla polskiego dziedzictwa narodowego oraz wiedzę na temat wkładu Polaków do kultury europejskiej i światowej
- umiejętność korzystania z różnorodnych źródeł wiedzy historycznej oraz posługiwania się terminologią historyczną i faktografią do opisu i wyjaśniania wydarzeń, zjawisk i procesów historycznych
- umiejętność dokonywania syntezy swojej wiedzy, a więc przedstawiania i oceniania wydarzeń, zjawisk i procesów historycznych.

Opis egzaminu z historii

Egzamin trwa 120 minut. Zdający otrzymuje jeden arkusz egzaminacyjny, który składa się z dwóch części:

- a) część pierwsza** polega na rozwiązaniu testu obejmującego cały zakres wymagań egzaminacyjnych. Zdający otrzymuje różnego rodzaju zadania: zamknięte (wielokrotnego wyboru, na dobieranie, typu „prawda-falsz”) i otwarte, które wymagają samodzielnego formułowania zwięzłych odpowiedzi. Większość stanowią zadania z tzw. wyposażeniem, a więc z wykorzystaniem różnorodnych źródeł wiedzy historycznej, np. krótkiego tekstu źródłowego, ilustracji (ikonografii), mapy, danych statystycznych, tablic genealogicznych i innych. Zadania w tej części uwzględniają historię polityczną, historię społeczno-gospodarczą oraz historię kultury z pięciu wielkich epok historycznych: starożytność, średniowiecze, czasy nowożytne, wiek XIX, wiek XX. Zadania sprawdzają umiejętności opisane we wszystkich standardach.
- b) część druga** sprawdza umiejętności formułowania wypowiedzi pisemnej, przedstawiania oraz oceniania zjawisk i procesów historycznych. W tej części egzaminu zdający pisze własny krótki i spójny tekst na określony temat.

Zasady oceniania arkusza egzaminacyjnego

1. Rozwiązania poszczególnych zadań oceniane są na podstawie szczegółowych kryteriów oceniania jednolitych w całym kraju.
2. Za prawidłowe rozwiązanie zadań w arkuszu zdający może otrzymać maksymalnie 50 punktów: za rozwiązanie zadań w części pierwszej – 38 punktów i za zadanie rozszerzonej odpowiedzi w części drugiej – 12 punktów.
3. Obok każdego zadania podana jest maksymalna liczba punktów, którą można uzyskać za jego poprawne rozwiązanie.
4. Ocenianiu podlegają tylko te fragmenty pracy, które dotyczą polecenia. Komentarze, nawet poprawne, wykraczające poza zakres polecenia nie podlegają ocenianiu.
5. W zadaniach krótkiej odpowiedzi, za które można przyznać tylko jeden punkt, przyznaje się punkt wyłącznie za odpowiedź w pełni poprawną; jeśli podano więcej odpowiedzi (argumentów, cech itp.) niż wynika z polecenia w zadaniu, ocenie podlega tyle kolejnych odpowiedzi (liczonych od pierwszej), o ilu mówi polecenie.

6. W zadaniach krótkiej odpowiedzi za podanie w odpowiedzi informacji (również dodatkowych, które nie wynikają z polecenia w zadaniu), zaprzeczających logice udzielonej prawidłowej odpowiedzi, nie przyznaje się punktów.
7. Ocenianie zadania rozszerzonej odpowiedzi (wypracowania) z historii oparto na koncepcji tzw. poziomów. Wyodrębniono cztery poziomy:
- ✓ Poziom I: zdający przedstawił niektóre fakty i pojęcia związane z postawionym problemem; umieścił wydarzenia odpowiednio w czasie i w przestrzeni (*na tym poziomie oczekuje się od zdającego podstawowych dla zrozumienia tematu faktów i związków pomiędzy nimi*)
 - ✓ Poziom II: zdający wykorzystał posiadaną wiedzę do opisanie problemu, wykazał się prostymi operacjami myślenia historycznego (*na tym poziomie oczekuje się od zdającego nie tylko poszerzenia faktografii, ale również prostych operacji myślenia historycznego, takich jak: selekcja faktów, przyczyny-skutki*)
 - ✓ Poziom III: zdający podjął próbę wyjaśnienia postawionego problemu w syntetycznej formie i wykazał się pogłębionym rozumowaniem historycznym (*na tym poziomie oczekuje się od zdającego przedstawienia złożoności zjawisk i procesów historycznych; analizy z uwzględnieniem takich operacji myślenia historycznego, jak, np. selekcja i hierarchizacja faktów, synchronizacja (i diachronizacja), umieszczanie w szerokim kontekście*)
 - ✓ Poziom IV: zdający wszechstronnie przedstawił problem oraz podjął próbę oceny (*na tym poziomie oczekuje się od zdającego pogłębionej analizy z uwzględnieniem własnych wniosków i refleksji, a także odwołania do różnych źródeł informacji*).
8. Przy przyznawaniu punktów w zadaniu rozszerzonej odpowiedzi uwzględniane są, oprócz poprawności merytorycznej, umiejętności argumentacji, logiki wywodu, także poprawność kompozycyjna, językowa, stylistyczna i estetyka pracy.
9. Zapisy w brudnopisie nie będą oceniane.
10. Prace egzaminacyjne oceniane będą w skali punktowej. Uzyskany przez zdającego wynik wyrażony w punktach przeliczany będzie na stopień szkolny według zasady opisanej w *Rozporządzeniu Ministra Edukacji Narodowej z dnia 18 września 2007 roku w sprawie egzaminów eksternistycznych*, § 19 pkt 6.

Przeliczenia liczby punktów uzyskanych na egzaminie na stopień

Progi punktowe	Nazwa stopnia
47–50 pkt	celujący (6)
39–46 pkt	bardzo dobry (5)
31–38 pkt	dobry (4)
23–30 pkt	dostateczny (3)
15–22 pkt	dopuszczający (2)
0–14 pkt	niedostateczny (1)

11. Zdający zdał egzamin eksternistyczny z danego przedmiotu, jeśli otrzymał co najmniej stopień dopuszczający.
12. Wynik egzaminu wyrażony w skali stopni szkolnych odnotowany będzie na świadectwie ukończenia szkoły.
13. Wynik egzaminu ustalony przez okręgową komisję egzaminacyjną jest ostateczny.

IV. PRZYKŁADOWY ARKUSZ EGZAMINACYJNY

EGZAMIN EKSTERNISTYCZNY Z HISTORII

LICEUM OGÓLNOKSZTAŁCĄCE

Czas pracy 120 minut

Instrukcja dla zdającego

1. Sprawdź, czy arkusz egzaminacyjny zawiera 21 stron (zadania 1 –23). Ewentualny brak zgłoś przewodniczącemu zespołu nadzorującego egzamin.
2. Rozwiązania zadań zamieść w miejscu na to przeznaczonym.
3. Pisz czytelnie. Używaj długopisu/pióra tylko z czarnym tuszem/atramentem.
4. Nie używaj korektora, a błędne zapisy wyraźnie przekreśl.
5. Pamiętaj, że zapisy w brudnopisie nie podlegają ocenie.
6. Wypełnij tę część karty odpowiedzi, którą koduje zdający. Nie wpisuj żadnych znaków w części przeznaczonej dla egzaminatora.
7. Na karcie odpowiedzi wpisz swoją datę urodzenia i PESEL. Zamaluj pola odpowiadające cyfrom numeru PESEL. Błędne zaznaczenie otocz kółkiem i zaznacz właściwe.

Życzymy powodzenia!

Za rozwiązanie wszystkich zadań można otrzymać łącznie **50 punktów**

**Wypełnia zdający przed
rozpoczęciem pracy**

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

PESEL ZDAJĄCEGO

CZEŚĆ PIERWSZA – TEST STAROŻYTNOŚĆ

Zadanie 1. (2 pkt)

Przeczytaj tekst i odwołując się do wiedzy pozaźródłowej, wykonaj dwa polecenia.

Eufrat wylewa w początkach lata, a poczyną wzbierać na wiosnę, kiedy topnieją śniegi w Armenii, tak że z konieczności pola przemieniłyby się w jezioro, a następnie w bagnisko, gdyby się nie odprowadziło rowami [...] nadmiaru wody [...]. Zapobiec całkowicie takim wylewom jest niemożliwością, natomiast jest obowiązkiem dobrego władcy przynieść wszelką możliwą pomoc. Polega ona na tym, że przez obwałowanie nie dopuszcza się do nadmiernego wylewu, zaś przez oczyszczenie [...] i utrzymanie otwartych ujść zapobiega się zamuleniu.

Źródło: Strabon, *Geografia*, tłum. J. Iluk, [w:] *Na tabliczce, papirusie i pergaminie. Źródła historyczne. Starożytność. Średniowiecze*, Koszalin 1997, s. 20-21

A. Nazwij osiągnięcie cywilizacyjne, o którym pisze autor tekstu.

.....

B. Nazwij starożytny obszar, o którym pisze autor tekstu.

.....

Zadanie 2. (2 pkt)

Zamieszczone ilustracje przedstawiają rzeźby z dwóch kręgów cywilizacyjnych. Przyporządkuj rzeźbom krąg cywilizacyjny, wpisując obok ilustracji właściwą liczbę. Odpowiedzi wybierz spośród zamieszczonych na stronie 23.

A.

B.

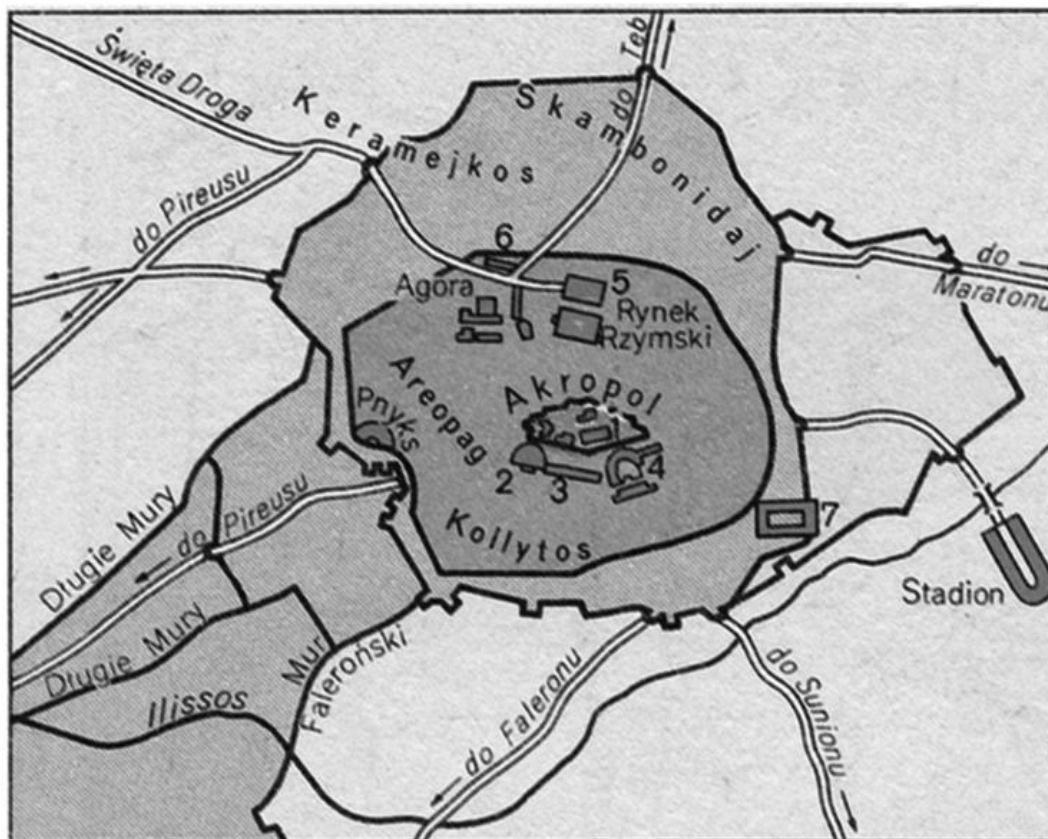

Źródło: M. Hollingsworth, *Sztuka w dziejach człowieka*, Wrocław 1992, s. 31; www.historion.pl/grafika/mini/

1. Cywilizacja chińska
2. Cywilizacja egipska
3. Cywilizacja grecka
4. Cywilizacja rzymska

Zadanie 3. (2 pkt)

Przeanalizuj plan i wykonaj dwa polecenia.

Źródło: *Atlas historyczny świata*, Warszawa 1974, s. 16

A. Podaj, jakie starożytne miasto przedstawione jest na planie.

.....

B. Uzasadnij odpowiedź. Podaj jeden argument.

.....

.....

Zadanie 4. (2 pkt)

Poniżej zamieszczono fragmenty biografii dwóch postaci, których działania zostały przedstawione przez antycznych autorów. Zidentyfikuj postacie historyczne, wpisując imię pod cytowanym fragmentem tekstu.

A.

Kiedyś wojował on z Rzymianami i dostał się do niewoli, po czym sprzedano go do szkoły gladiatorów. Przekonał tu około 70 towarzyszy niedoli, że lepiej narażać życie dla zdobycia wolności aniżeli dla popisywania się na widowisku, przemógł wraz z nimi strażę i zbiegł. Uzbroiwszy się w laski i sztylety [...] schronili się na górę Wezuwiusz [...]. Wysłano przeciwko niemu [...] w pośpiechu ściągniętych po drodze ludzi, ponieważ Rzymianie uważali, że nie jest to żadna wojna, lecz jakiś napad [...] toteż w starciu [Rzymianie] zostali pobici. [...] Po tych sukcesach zbiegło się do [niego] jeszcze więcej ludzi, tak że wojsko jego liczyło już 70 tysięcy; kuł on równocześnie broń i ściągał wszelki materiał wojenny.

Źródło: Appian z Aleksandrii, *Historia rzymska*, [w:] S. Sprawski, G. Chomicki, *Starożytność. Teksty źródłowe, komentarze i zagadnienia do historii w szkole średniej*, Kraków 1999, s. 248

.....

B.

*Miał [...] wtenczas przy sobie około trzystu ludzi na koniach i pięć tysięcy ciężkozbrojnej piechoty. Reszta jego wojsk znajdowała się w danej chwili w Galii za Alpami i mieli mu je dopiero przyprowadzić na miejsce wysłani w tym celu dowódcy. [...] Dotarł do rzeki dzielącej Galie Przedalpejską od właściwej Italii. Rzeka ta nosi nazwę Rubikonu. [...] Miotany wielkością zamierzeń, na które się porwał, zwolnił biegu, a w końcu zatrzymał się nawet w drodze i w milczeniu, pełen wahania, długo namyślał się nad wszystkim [...]. Ostatecznie jednak zdobył się na odwagę, otrząsnął się z tych myśli i rzucił się w objęcia przyszłości, wypowiadając owe znane słowa: *Alea iacta est* – „kości zostały rzucone”.*

Źródło: Plutarch z Cheronei, *Żywoty sławnych mężów*, [w:] M. Węcowski, *Starożytność klasyczna. Ćwiczenia źródłowe z historii dla szkół średnich*, t. I, Warszawa 1999, s. 259-260

.....

ŚREDNIOWIECZE

Zadanie 5. (2 pkt)

Przeczytaj tekst i wykonaj dwa polecenia. Podkreśl prawidłowe odpowiedzi.

W tym dniu świętym narodzenia Pańskiego, gdy król podczas mszy przed konfesją św. Piotra apostoła, wstał po modlitwie, papież Leon włożył mu na głowę koronę i został on [tj. król] przez cały lud rzymski przyjęty przez aklamację: „Karolowi Augustowi, koronowanemu przez Boga, wielkiemu i pokojowemu cesarzowi Rzymskiemu, życie i zwycięstwo”. I po tych laudes [pochwałach, pochwalnych okrzykach] był on, zwyczajem dawnych władców – uczczony przez następcę apostołów, a porzuciwszy tytuł patrycjusza, nazwany był [od tego czasu] cesarzem i Augustem.

Źródło: M. Tymowski, *Średniowiecze. Ćwiczenia źródłowe z historii dla szkół średnich*, Warszawa 1999, s. 55

A. Powyższy tekst dotyczy koronacji cesarskiej

- 1. Oktawiana Augusta.**
- 2. Karola Wielkiego.**
- 3. Karola Łysego.**
- 4. Ottona III.**

B. Wydarzenie opisane w powyższym źródle miało miejsce w

- 1. I wieku.**
- 2. IX wieku.**
- 3. X wieku.**
- 4. XI wieku.**

Zadanie 6. (1 pkt)

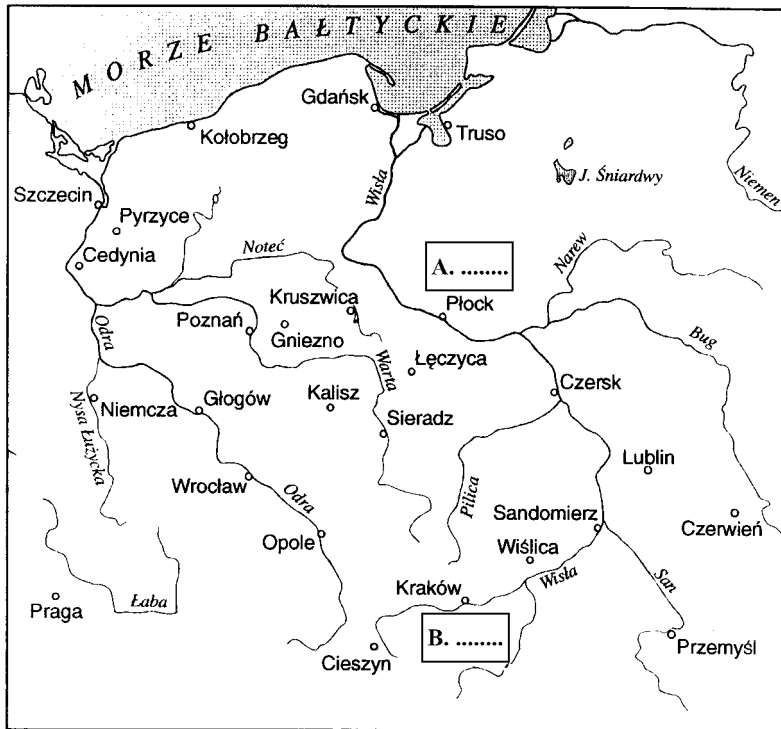
Uporządkuj chronologicznie poniższe wydarzenia z dziejów Polski, zaczynając od najwcześniejszego. We wskazanym miejscu wpisz w odpowiedniej kolejności liczby. Najwcześniejsze wydarzenie oznacz 1, zaś kolejne: 2, 3, 4, 5, 6.

A. Pierwsza koronacja królewska w Gnieźnie	
B. Początek rozbicia dzielnicowego w Polsce	
C. Bitwa pod Grunwaldem	
D. Pierwsza koronacja królewska w Krakowie	
E. Spotkanie Ottona III z Bolesławem Chrobrym w Gnieźnie	
F. Unia polsko-litewska w Krewie	

Zadanie 7. (2 pkt)

Na mapie w prostokąty oznaczone A i B wpisz liczby odpowiadające nazwom plemion, które zamieszkiwały na tym obszarze w X wieku. Odpowiedzi wybierz spośród zamieszczonych poniżej.

1. Pomorzanie
2. Mazowszanie
3. Polanie
4. Wiślanie

na podstawie: W. E. Kozłowska, *Historia. Zeszyt ćwiczeń*, cz. 1, Warszawa 1996, s. 15

Zadanie 8. (2 pkt)

Uzasadnij stwierdzenie, że kultura średniowiecza miała charakter uniwersalny. Podaj dwa argumenty.

-
-

CZASY NOWOŻYTNE

Zadanie 9. (2 pkt)

Wymień dwa następstwa wielkich odkryć geograficznych dla szesnastowiecznej Europy.

-
.....
.....
-
.....
.....

Zadanie 10. (1 pkt)

W podanym zestawie jedna budowla jest barokowa. Wybierz ją i podpisz: barok.

A.

B.

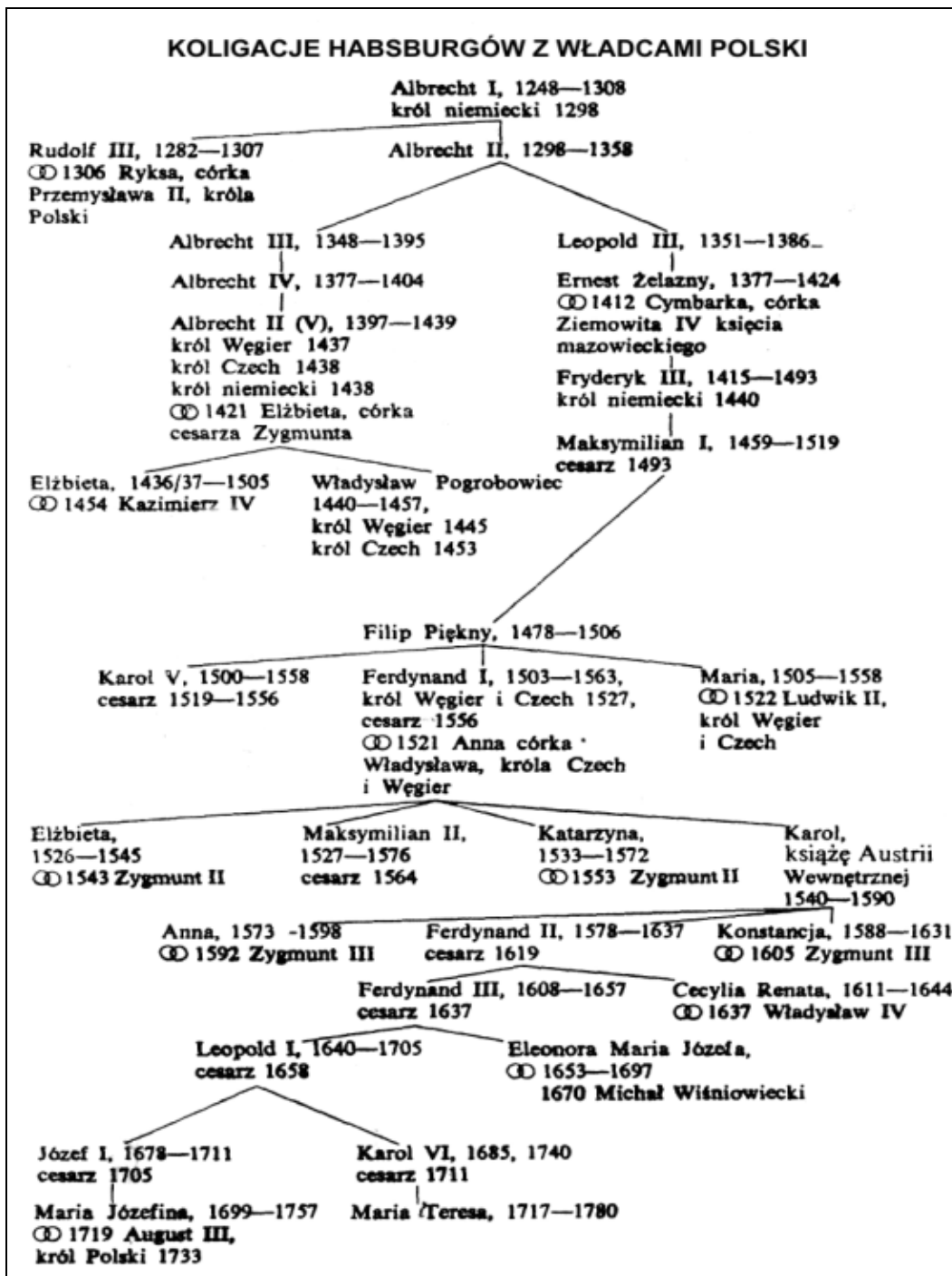

C.

Źródło: W. Koch, *Style w architekturze*, Warszawa 1996, s. 78, 144, 256

Zadanie 11. (2 pkt)

Przeanalizuj tablicę genealogiczną. Na podstawie danych z tablicy i wiedzy własnej podaj dwóch władców polskich, panujących w XVII wieku, którzy mieli za żony Habsburżanki.

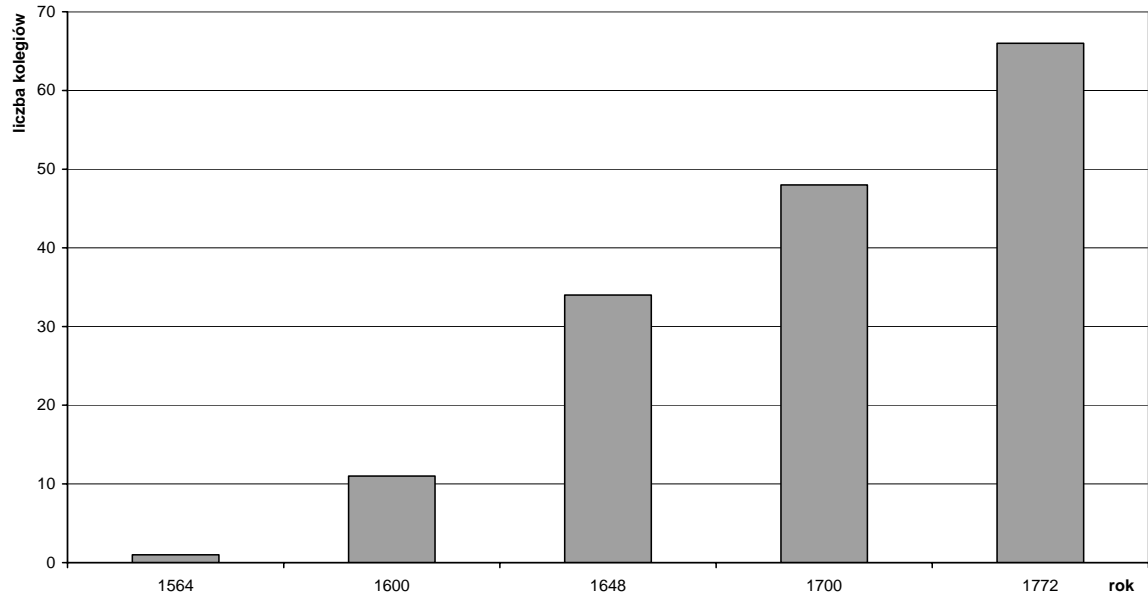
na podstawie: *Austria – Polska. Z dziejów sąsiedztwa*, praca zbiorowa pod red. W. Leitscha i M. Wawrykovej, Warszawa/Wiedeń 1989, s. 39

1.
2.

Zadanie 12. (2 pkt)

Przeanalizuj diagram i wykonaj dwa polecenia.

Diagram. Kolegia jezuickie w Rzeczypospolitej szlacheckiej w XVI-XVIII w.

Źródło: T. Cegielski, K. Zielińska, *Historia. Dzieje nowożytne*, Warszawa 1991, s. 294

A. Wskaż, w którym okresie nastąpił największy przyrost szkół jezuickich w Rzeczypospolitej. Podkreśl prawidłową odpowiedź.

1. 1564–1600
2. 1600–1648
3. 1648–1700
4. 1700–1772

B. Odwołując się do wiedzy własnej, wyjaśnij, co było powodem rozwoju szkolnictwa jezuickiego w Rzeczypospolitej w tym okresie.

.....

.....

.....

WIEK XIX

Zadanie 13. (2 pkt)

Na podstawie fragmentu wiersza Gustawa Ehrenberga „Gdy naród do boju” wykonaj dwa polecenia.

*Gdy naród do boju wystąpił z orężem,
panowie o czynszach radzili;
Gdy naród zawołał: „umrzem lub zwyciężym!”
panowie w stolicy bawili. [...]*

*Armaty pod Stoczkiem zdobywała wiara
rękami czarnymi od pługa.
Panowie w stolicy kurzyli cygara,
radzili o braciach zza Buga. [...]*

*Wszak waszym był synem ów niecny kunktator,
Co wzbudzał przed wrogiem obawę,
I wódz ten naczelny, pobożny dyktator,
i zdrajca, co sprzedał Warszawę. [...]*

Źródło: *Z pieśni polskich. Tam na błoniach błyszczą kwiecie. Śpiewnik historyczny*, Kraków 1984, s. 42

A. Podaj nazwę polskiego powstania narodowego w XIX wieku, któremu poświęcony został powyższy utwór.

.....

B. Utwór Ehrenberga wpisuje się w dyskusję o zaprzepaszczonych szansach tego zrywu niepodległościowego. Odwołując się do tekstu, podaj argument przemawiający za tą tezą.

.....

.....

.....

Zadanie 14. (1 pkt)

Podany zestaw zawiera trzy definicje pojęć z historii gospodarczej. Jedna z nich – to definicja pańszczyzny. Wybierz ją i napisz obok: pańszczyzna.

A. Stałe i powtarzające się okresowo świadczenia składane w pieniądzu lub produktach przez chłopów feudalnym właścicielom gruntów za czasowe albo wieczyste użytkowanie ziemi.	
B. Zasadnicza powinność chłopów wobec dworu, renta odrobokowa, która polegała na przymusowej pracy chłopów na rzecz pana w zamian za użytkowanie swych gospodarstw.	
C. Służebności, uprawnienia chłopów do korzystania z dworskich pastwisk i użytków leśnych, oparte na zwyczajach, umowach ustnych lub dokumentach.	

Zadanie 15. (3 pkt)

Posłuż się zaproponowanymi symbolami graficznymi i na poniższej mapie zaznacz trzy francuskie posiadłości kolonialne w Afryce przed I wojną światową. W tabeli – legendzie pod mapą podaj nazwy zaznaczonych terytoriów.

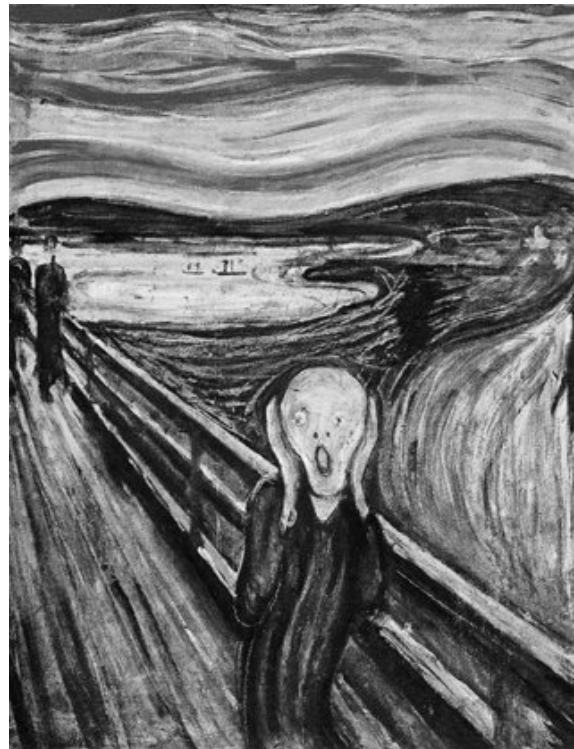
	_____
	_____
	_____

Zadanie 16. (1 pkt)

Poniżej zamieszczono trzy obrazy. Jeden z nich jest dziełem impresjonistycznym. Wybierz ten obraz i podpisz: impresjonizm.

A.

B.

C.

Źródło: J. Białostocki, *Sztuka cenniejsza niż złoto*, Warszawa 2001. s. 634, 667; H.W. Janson, *Historia sztuki od czasów najdawniejszych po dzień dzisiejszy*, Warszawa 1993, s. 627

Zadanie 17. (1 pkt)

Zapoznaj się z wymienionymi poniżej przyczynami odzyskania przez Polskę niepodległości w 1918 roku.

Podkreśl najważniejszą – Twoim zdaniem – przyczynę odzyskania przez Polskę niepodległości w 1918 roku i uzasadnij swój wybór.

1. Klęska militarna państw centralnych
2. Orędzie prezydenta USA W. Wilsona
3. Rewolucje w Rosji
4. Czyn zbrojny Polaków

.....

.....

.....

.....

WIEK XX

Zadanie 18. (2 pkt)

Przeanalizuj dane przytoczone w tabeli i wykonaj dwa polecenia.

Tabela. Hiperinflacja w latach 20. XX wieku

Kraj	Inflacja w ostatnim roku (przed stabilizacją)	Najwyższy nominal banknotu	Data stabilizacji	Nowa waluta/data wprowadzenia
Austria	ok. 7, 2 tys. %	5 mln	09.1922	schilling/12.1923
Niemcy	ok. 30 mld %	100 bln	11.1923	rentenmarka/11.1923
Polska	ok. 36 tys. %	10 mln	02.1924	złoty/04.1924
Węgry	ok. 2 tys. %	1 mln	03.1924	pengö/11.1925

Źródło: *Powszechna historia gospodarcza 1918-1991*, pod red. W. Morawskiego, Warszawa 1994, s. 62

A. Wskaż kraj, w którym hiperinflacja w latach 20. XX wieku była najwyższa.

.....

B. Wojna lat 1914-1918 przyniosła szereg gospodarczych konsekwencji: straty ludności, zniszczenia materialne, zakłócenia i zerwanie powiązań gospodarczych pomiędzy państwami, inflację. Koniec wojny i traktat wersalski z 1919 roku nie rozwiązał problemów gospodarczych wywołanych wojną, tylko je zaostrzył. Odwołując się do wiedzy własnej, podaj jeszcze jeden czynnik, który był przyczyną tak wysokiej inflacji (hiperinflacji) w kraju wskazanym przez Ciebie w punkcie A.

.....

.....

Zadanie 19. (2 pkt)

Przeczytaj fragmenty dwóch konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej z okresu międzywojennego i wykonaj dwa polecenia.

Tekst 1.

Art. 2.

1. Na czele Państwa stoi Prezydent Rzeczypospolitej.
2. Jego obowiązkiem naczelnym jest troska o dobro Państwa, gotowość obronna i stanowisko wśród narodów świata.
3. W Jego osobie skupia się jednolita i niepodzielna władza państwowa.

Art. 3.

1. Organami Państwa, pozostającymi pod zwierzchnictwem Prezydenta Rzeczypospolitej, są: Rząd, Sejm, Senat, Siły Zbrojne, Sądy, Kontrola Państwowa.
2. Ich zadaniem naczelnym jest służenie Rzeczypospolitej.

Tekst 2.

Art. 2.

Władza zwierzchnia w Rzeczypospolitej Polskiej należy do Narodu. Organami Narodu w zakresie ustawodawstwa są Sejm i Senat, w zakresie władzy wykonawczej – Prezydent Rzeczypospolitej łącznie z odpowiedzialnymi ministrami, w zakresie wymiaru sprawiedliwości – niezawisłe sady.

Art. 3.

[...] Nie ma ustawy bez zgody Sejmu [...].

Art. 43.

Prezydent Rzeczypospolitej sprawuje władzę wykonawczą przez odpowiedzialnych przed Sejmem ministrów i podległych im urzędników.

Źródło: Sz. Rudnicki, P. Wróbel, *Druga Rzeczpospolita. Wybór tekstów źródłowych*, Warszawa 1990, s. 83-85, 269

A. Podaj, który tekst pochodzi z okresu po przewrocie majowym.

.....

B. Odpowiedź uzasadnij, odwołując się do tekstu.

.....

.....

.....

Zadanie 20. (1 pkt)

Przeczytaj fragmenty trzech polskich pieśni pochodzących z XX stulecia, a następnie wskaż tekst, który dotyczy walk, jakie stoczył II Korpus Polski pod dowództwem gen. Władysława Andersa.

*Mówili, żeśmy stumanieni,
Nie wierząc w to, że chcieć to móc,
Lecz trwaliśmy osamotnieni,
A z nami był nasz drogi wódz. [...]*

*Żółty, wiślany piach,
Wioski słomiany dach
Płynie, płynie Oka,
Jak Wisła szeroka,
Jak Wisła głęboka. [...]*

*Czy widzisz te gruzy na szczycie?
Tam wróg twój się ukrył jak szczur.
Musicie, musicie, musicie,
Za kark go wziąć i stracić z chmur. [...]*

Pieśń 1.

*Nie chcemy od was dziś uznania,
Ni waszych łez, ni waszych słów,
Skończyły się dni kołatania
Do pustych serc, do ciemnych głów. [...]*

Pieśń 2.

*Piękny jest Wisły brzeg.
Piękny jest Oki bieg.
Jak szarża ulańska
Do Wisły, do Gdańska
Pójdziemy, dojdziemy.*

Pieśń 3.

*Czerwone maki na Monte Cassino
zamiast rosy piły polską krew.
Po tych makach szedł żołnierz i ginął,
lecz silniejszy od śmierci był gniew! [...]*

Źródło: *Śpiewnik na całe życie, 606 piosenek na różne okazje*, Wrocław 2000, s. 33, 177, 180

Ze szlakiem bojowym II Korpusu Polskiego związana jest Pieśń

Zadanie 21. (2 pkt)

Poniżej zamieszczono fotografię wykonaną w Warszawie. Fotografia przedstawia okolicznościową dekorację wzniesioną przed budynkiem rządowym – obecnie Pałacem Prezydenckim. Przeanalizuj zdjęcie i wykonaj dwa polecenia.

Źródło: A. Radziwiłł, W. Roszkowski, *Historia 1939 - (...). Podręcznik dla szkół średnich*, Warszawa 1999, s. 279

A. Podkreśl rok, w którym została wykonana fotografia.

1. 1947
2. 1950
3. 1953
4. 1956

B. Odwołaj się do wiedzy własnej i uzasadnij swój wybór.

.....

.....

.....

Zadanie 22. (1 pkt)

Zapoznaj się z tabelą, a następnie rozstrzygnij, czy zdania (A, B, C) są prawdziwe, czy fałszywe. Wskaż zdanie fałszywe, pisząc obok tego zdania: fałsz.

Tabela. Struktura społeczna Polski w latach 1938–1984

Grupy społeczne	1938		1960		1984	
	w mln	w %	w mln	w %	w mln	w %
ogółem	34,8	100,0	29,7	100,0	37,0	100,0
fizyczni pracownicy najemni	10,5	30,2	11,6	39,0	17,8	48,0
chłopi	17,4	50,0	11,9	39,9	9,9	26,8
inteligencja	2,0	5,7	5,7	19,3	8,5	23,0
drobnomieszczaństwo i inne grupy	4,9	14,1	0,5	1,8	0,8	2,2

Oprac. na podst.: *Historia Polski w liczbach*, Warszawa 1994, s. 179

A.	Polska w okresie międzywojennym była krajem rolniczo-przemysłowym z silną przewagą rolnictwa.	
B.	Ludność Polski w 1960 roku nie przekroczyła stanu sprzed wybuchu II wojny światowej.	
C.	W czasach PRL nie nastąpiło zasadnicze przekształcenie struktury społecznej Polski.	

A series of 30 horizontal dotted lines for writing.

BRUDNOPIS

ODPOWIEDZI I SCHEMAT OCENIANIA

Zasady oceniania:

- za rozwiązanie zadań z arkusza można uzyskać maksymalnie 50 punktów; za test 38 pkt i za wypracowanie 12 pkt
- model odpowiedzi do zadań z testu uwzględnia jej zakres merytoryczny, ale nie jest ścisłym wzorcem sformułowania (poza odpowiedziami jednowyrazowymi i do zadań zamkniętych)
- za odpowiedzi do poszczególnych zadań przyznaje się wyłącznie pełne punkty
- za zadania otwarte, za które można przyznać tylko jeden punkt, przyznaje się punkt wyłącznie za odpowiedź w pełni poprawną
- za zadania, za które można przyznać więcej niż jeden punkt, przyznaje się tyle punktów, ile prawidłowych elementów odpowiedzi (zgodnie z wyszczególnieniem w kluczu) przedstawił zdający
- jeśli podano więcej odpowiedzi (argumentów, cech itp.) niż wynika z polecenia w zadaniu, ocenie podlega tyle kolejnych odpowiedzi (liczonych od pierwszej), o ilu mówi polecenie
- jeżeli podane w odpowiedzi informacje (również dodatkowe, które nie wynikają z polecenia w zadaniu) świadczą o pełnym braku zrozumienia omawianego zagadnienia lub zaprzeczają logice udzielonej prawidłowej odpowiedzi, odpowiedź taką egzaminator ocenia na zero punktów.

CZĘŚĆ PIERWSZA – TEST

Zadanie		Model odpowiedzi	Punktacja	
Nr zad.	Część zad.		Punkty za części zadania	Punkty za całe zadanie
1.	A	system irygacyjny	1 pkt	2 pkt
	B	Mezopotamia [Międzyrzecze, Babilonia]	1 pkt	
2.	A	2	1 pkt	2 pkt
	B	1	1 pkt	
3.	A	Ateny	1 pkt	2 pkt
	B	W uzasadnieniu zdający musi uwzględnić jeden element, przykładowo: - Akropol - Areopag - port w Pireusie (Długie Mury) - drogę do Maratonu.	1 pkt	
4.	A	Spartakus	1 pkt	2 pkt
	B	Cezar [Juliusz Cezar, Gajusz Juliusz Cezar]	1 pkt	
5.	A	2	1 pkt	2 pkt
	B	2	1 pkt	
6.		1 E, 2 A, 3 B, 4 D, 5 F, 6 C Punkt jest przyznawany za bezbłędne uporządkowanie wszystkich wydarzeń.		1 pkt
7.	A	2	1 pkt	2 pkt
	B	4	1 pkt	

8.	<p>W uzasadnieniu zdający powinien sformułować dwa argumenty; przykładowo:</p> <ul style="list-style-type: none"> - powszechne używanie łaciny jako języka polityki międzynarodowej - powszechne używanie łaciny jako języka nauki (kultury) - religia chrześcijańska - style architektoniczne - obyczaje rycerskie. 	1 pkt za każdy argument	2 pkt	
9.	<p>Przykładowe następstwa:</p> <ul style="list-style-type: none"> - napływ kruszców szlacheckich - „rewolucja cen” - napływ produktów kolonialnych do Europy - rozszerzenie rynków zbytu na towary europejskie - zmiany w układzie szlaków handlowych w Europie - wzrost znaczenia Hiszpanii i Portugalii - poszerzenie wiedzy o świecie 	1 pkt za każde następstwo	2 pkt	
10.	B		1 pkt	
11.	<p>Zdający powinien wskazać dwóch spośród trzech władców:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Zygmunt III (Zygmunt III Waza) - Władysław IV (Władysław IV Waza) - Michał Wiśniowiecki (Michał Korybut Wiśniowiecki) 	1 pkt za każdego władcę	2 pkt	
12.	A	2	1 pkt	2 pkt
	B	<p>W wyjaśnieniu zdający powinien uwzględnić jedną z trzech kwestii:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. <ul style="list-style-type: none"> - kontrreformacja - polityka (postawa) króla Zygmunta III (władców) – popieranie jezuitów 2. <ul style="list-style-type: none"> - zapotrzebowanie na dobre szkoły (szkoły jezuickie takimi były w pierwszej połowie XVII wieku) 3. <ul style="list-style-type: none"> - początki problemów ekonomicznych szlachty (szkoły jezuickie były bezpłatne). 	1 pkt	

	A	Powstanie listopadowe	1 pkt	
13.	B	<p>W wyjaśnieniu zdający powinien uwzględnić jeden z poniższych aspektów. W wierszu można dostrzec:</p> <ul style="list-style-type: none"> - krytykę sejmu i jego roli w czasie powstania (już współcześni niejednokrotnie określali sejm mianem „gadatliwego bractwa”, pisali o jego niezdecydowaniu i piętnowali jego egoizm stanowy) - krytykę rozwiązywania konfliktu społecznego, a brak konkretnych rozwiązań spowodował bierną, albo niekiedy wrogą postawę chłopów (tzw. sprawa chłopska w powstaniu nie została rozwiązana, chociaż dyskutowano o przyspieszeniu czynszowania, czy o uwłaszczeniu za odszkodowaniem dziedziców). - krytykę przywódców i generałów (J. Chłopicki, J. Skrzynecki, J. Krukowiecki), ich kunktatorstwa, błędów, opieszałości, rokowań i gotowości do kapitulacji) - krytykę zaprzepaszczenia wysiłku zbrojnego tysięcy szeregowych żołnierzy, często chłopskiego pochodzenia - krytykę nieumiejętności rozszerzenia ruchu powstańczego na ziemie zabrane. 	1 pkt za podanie jednego argumentu	2 pkt
14.		B	1 pkt	1 pkt
15.		Zdający powinien wskazać (zaznaczyć na mapie i nazwać w legendzie) trzy spośród poniższych posiadłości francuskich w Afryce: Madagaskar, Francuska Afryka Równikowa (Kongo Francuskie), Somali Francuskie, Francuska Afryka Zachodnia (Mauretania, Senegal, Gwinea, Dahomej, Wybrzeże Kości Słoniowej), Algieria, Tunezja, Maroko.	1 pkt za wskazanie jednej posiadło- ści	3 pkt
16.		C		1 pkt

17.		<p>Przykładowe uzasadnienie przy wybranej przyczynie:</p> <p>ad 1. ponieważ w obliczu załamania się Austro-Węgier, czy abdykacji cesarza Wilhelma II nabierały mocy dążenia poszczególnych narodowości, w tym i Polaków, do niepodległości</p> <p>ad 2. ponieważ spowodowało, że inne państwa Ententy wypowiedziały się za niepodległością Polski</p> <p>ad 3. ponieważ „zwalniały” państwa Ententy z poparcia polityki rosyjskiej wobec Polski (dotychczas Anglia i Francja traktowały sprawę polską jako wewnętrzną sprawę Rosji)</p> <p>ad 4. ponieważ nastąpiła aktywizacja Polaków, która spowodowała „wybuch” niepodległości; Polacy na ziemiach polskich tworzyli fakty dokonane, np. rozbrajali żołnierzy niemieckich i austriackich oraz rozpoczęli budowę państwa</p> <p>Uwaga: dopuszczalne inne poprawne argumenty.</p>		1 pkt	
18.	<p>A</p> <p>B</p>	<p>Niemcy</p> <p>Zdający może wskazać jeden z dwóch czynników:</p> <ul style="list-style-type: none"> - reparacje po I wojnie światowej (reparacje właściwe za straty materialne ludności cywilnej i odszkodowania wojenne, czyli zwrot wszystkich kosztów wojny poniesionych przez rządy aliantów) - polityka bankowa władz Republiki Weimarskiej (próba przewyciężenia inflacji poprzez drukowanie pieniędzy – decyzja prezesa Banku Rzeszy miała poparcie państwa; w ten sposób napędzano inflację, aby przekonać aliantów, że żądania państw zwycięskich znacznie przekroczyły możliwości płatnicze Niemiec) 	1 pkt	1 pkt	2 pkt
19.	<p>A</p> <p>B</p>	<p>Tekst 1.</p> <p>W uzasadnieniu zdający powinien wskazać, że w Tekście 1. widoczna jest silna władza (pozycja) prezydenta RP.</p> <p>Zdający może też zwrócić uwagę, że zacytowany fragment Tekstu 1. świadczy o autorytarnym charakterze ustroju lub zauważyć, iż z Tekstu 1. wynika, że nie ma już trójpodziału władzy.</p>	1 pkt	1 pkt	2 pkt
20.		Pieśń 3.			1 pkt

21.	A	3	1 pkt	2 pkt
	B	Uzasadnienie powinno uwzględniać jedną z informacji: <ul style="list-style-type: none"> - na fotografii ukazany jest portret Józefa Stalina, a flagi opuszczone są do połowy masztu, co sugeruje, że zdjęcie przedstawia żałobę po śmierci Stalina (1953) - na fotografii ukazany jest portret Józefa Stalina ozdobiony kirem, co sugeruje, że zdjęcie przedstawia żałobę po śmierci Stalina (1953) - na fotografii ukazany jest symboliczny katafalk Józefa Stalina, co sugeruje, że zdjęcie przedstawia żałobę po śmierci Stalina (1953). 	1 pkt	
22.		C		1 pkt

CZĘŚĆ DRUGA – ZADANIE ROZSZERZONEJ ODPOWIEDZI

Zadanie 23.

Temat

Przedstaw i oceń wkład starożytnych Greków do kultury europejskiej.

Kryteria	Punkty
I poziom Zdający podał jedynie kilka faktów z dorobku starożytnych Greków, dostrzegając, że bogata kultura przetrwała upadek państw starożytnego świata greckiego i stanowi dziedzictwo starożytności. Umieścił fakty w czasie i przestrzeni.	1 – 3
II poziom Zdający opisał dorobek kulturowy starożytnych Greków. Wykorzystał wiadomości dotyczące różnych dziedzin, dostrzegając różnorodne obszary, które zostały poddane greckim wpływom (np. kanon piękna, sztuka, gatunki literackie, teatr, dziedzictwo językowe, myślenie racjonalne, igrzyska sportowe, organizacja państwowa oparta na udziale ludności w rządach). Podjął próbę wskazania znaczenia tego dorobku w tworzeniu podstaw kultury wieków późniejszych ((zauważył, że podstawowym źródłem kultury europejskiej jest tradycja grecka).	4 – 6
III poziom Zdający scharakteryzował dorobek kulturowy starożytnych Greków. Ukazał i wyjaśnił wpływ dziedzictwa starożytnych Greków na różne dziedziny życia w wiekach późniejszych. Podał (przykładowo) twórców korzystających z wzorców antycznych lub przykłady obiektów kultury. Podjął próbę oceny znaczenia dorobku dla poszczególnych dziedzin życia społeczeństwa.	7 – 9
IV poziom Zdający sformułował tezę. Właściwie dobrał argumenty i podsumował swoje rozważania. Oceniał znaczenie dorobku Greków dla kultury ogólnoludzkiej i uzasadnił swoje stanowisko.	10 – 12

Uwaga: Przy przyznawaniu punktów na określonym poziomie w zadaniu rozszerzonej odpowiedzi egzaminator będzie uwzględniał również: poprawność językową i stylistyczną oraz estetykę pracy.